

Αγγελιοφόρος

Ταξίδια

Η Αρναία και τα πασχαλινά της έθιμα

Ιερισσός Χαλκιδικής
Το «Μαύρο Αλώνι»

Ο Πύργος Προσφορίου

Ταξιδεύουμε στο νομό Χαλκιδικής, στην τρίτη κερσόναο, του Αἴθι, και επισκεπτόμαστε την Ουρανούπολη, την «πόλη του Αγίου Όρους».

Στο λιμάνι της Ουρανούπολης, την προσοχή μας τραβεί ο Πύργος Προσφορίου, ένας από τους μεγαλύτερους και καλύτερα σωζόμενους μετακλασικούς πύργους της Χαλκιδικής. Έχει ύψος 22 μ., υπόγειο, ισόγειο και τέσσερις ορόφους, ενώ αρχικά διέθετε ακόμη έναν τουλάχιστον όροφο. Ο Πύργος ήταν το βασικό κτίριο του μετακλασικού Προσφορίου της μονής Βασιλειάδος. Κτίστηκε κατά το 14ο αιώνα. Το 1924 εγκαταστάθηκαν προσωρινά προσφυγικές οικογένειες από τη Μικρά Ασία, ενώ το 1928 εγκαταστάθηκε το ζεύγος Λωκ όπου και διέμεινε μέχρι το θάνατό του (1952, 1982). Το 1986 ο Πύργος μαζί με τον μπαρμπάκι και τον οροσινά περιήλθε στην κατοχή του υπουργείου Πολιτισμού και έχει αποκατασταθεί από την 10η Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων.

Στο εσωτερικό του Πύργου

Σήμερα ο Πύργος είναι επισκέψιμος για το κοινό και παρουσιάζει εκθέματα προϊστορικά που έχουν βρεθεί στη Βόρεια Χαλκιδική, βυζαντινά και παλαιοχριστιανικά εκθέματα (κοσμήματα, νομίσματα, επιγραφή από το κυριό Βαρβάρα) κ.ά.

Στον πρώτο όροφο του μπαρμπάκι μαθαίνουμε για την ιστορία του Πύργου, για το μετάκι Προσφορίου, για την προσφυγική Ουρανούπολη καθώς και για την τέχνη του καλλιού στην Ουρανούπολη. Στο δεύτερο δωμάτιο βλέπουμε κάποια αντικείμενα του ζεύγους Λωκ και παράλληλα διαβάζουμε και την ιστορία τους. Το ζεύγος Λωκ είχε καταγωγή από την Αυστραλία, ήρθε στη Θεσσαλονίκη το 1923 με σκοπό να συνδράμει στο έργο αποκατάστασης των προσφύγων από τη Μικρά Ασία και το 1928 πήγε στην Ουρανούπολη για να βοηθήσει όχι μόνο στην αντιμετώπιση των προβλημάτων υγείας αλλά και να τους σπείρει πίσω και ψυχολογικά.

Στον κυρίως Πύργο εκτίθενται τέσσερα αρχαιολογικά προπλάσματα από μεμονωμένα κτίρια και κτιριακά συγκροτήματα του Αγίου Όρους: η μονή Ενοφώντος γύρω στο 1750, η μονή Σενοφώντος γύρω στο 1900, το καθολικό της μονής

Επισκοπείου του 1763 και η τράπεζα της μονής Μεγίστης Λαύρας του 16ου αιώνα.

Στον τελευταίο όροφο του Πύργου υπάρχει ακλόσκι, αρχι-

μαμένο στη μνήμη των Αγ. Κωνσταντίνου και Ελένης. Από τα μπαλκόνια των τελευταίων ορόφων έχουμε μοναδική θέα τόσο προς το κυριό και την προβιάτα όσο και στη γύρω περιοχή.

Info

▶ Η Ουρανούπολη απέχει 127 κλμ. από Θεσσαλονίκη, ακολουθώντας τη διαδρομή για Παλιόγυρο, Ιερισσό, Αγίον Όρος. Άλλη διαδρομή είναι μέσω Αρναίας ή από Σταυρά και Ολυμπιάδα.

▶ Ο Πύργος Προσφορίου λειτουργεί καθημερινά 8.00 - 16.00. Υπάρχει πωλητήριο με χαρακτηριστικά και

διάφορα βιβλία, ενώ αυτήν την περίοδο εκτίθεται έκθεση με ιστορικούς κάρτες του ελληνικού χώρου από τη συλλογή Στέφανου Σαμαρά. Οι κάρτες καλύπτουν μια χρονολογική περίοδο από τις αρχές του 16ου αιώνα έως τον πρώιμο 19ο αιώνα (τηλ. 23770/71.651).

ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ: ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΒΟΡΕΙΟΥ ΕΛΛΑΔΟΣ ΑΕ
ΔΑΝΑΪΔΩΝ 4, Τ.Κ. 546 26,
ΤΗΛ: 2310 779111, FAX: 2310 243852
www.agelioforos.gr

ΕΚΔΟΤΗΣ:
Αλέξανδρος Κ. Μπακατσόλος

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ:
Τριανός Χατζηδημητρίου

ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΤΡΙΑ:
Αγγελική Κοράνου

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΥΛΗΣ:
Νίη του Χωτοπούλου
nchiotopoulou@ekdotiki.gr

ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ:
Γεωργία Κίρκου

Ιερισσός Χαλκιδικής

Πανοραμική
εικόνα της Ιερισσού

Του «Μαύρου Νιου το Αλώνι»

Την τρίτη ημέρα του Πάσχα, στην Ιερισσό Χαλκιδικής, αναβιώνουν τα έθιμα «Μαύρο Αλώνι» και ο «Καγκελευτός» χορός

Αποτελεί μια από τις μεγαλύτερες κωμωπόμενες του νομού Χαλκιδικής. Η Ιερισσός ήταν η αρχαία Ακάνθος και απεικία των κατοίκων της Ανδρού, ενώ πρωτοκατοικήθηκε τα προϊστορικά χρόνια. Το σημερινό της όνομα προέρχεται από το λατινικό εγίσιος, Ερισσός, Ιερισσός.

Στην περιοχή μεταξύ άλλων αξίζει να επισκεφτείτε τον αρχαιολογικό χώρο εκεί όπου ήταν το **πρυτανείο της αρχαίας Ακάνθου**, ενώ εντυπωσιακός είναι και ο πύργος Κρούνας. Επίσης, στο δρόμο από Ιερισσό προς Νέα Ρόδα, Ουρανούπολη, είναι και τα καρνάγια, που εκεί οι τεχνίτες εξακολουθούν και φηφάνουν Εύλινα σκαριά με τον παλιό παραδοσιακό τρόπο. Χρησιμοποιούν μονάχα ξύλα (πικέο ή ρόκα) και όπως λένε οι ίδιοι είναι μια τέχνη που δε μαθαίνεται, δε διδάσκεται, αλλά πηγαιίνει από γενιά σε γενιά.

Στην Ιερισσό λειτουργεί και ενυδρείο το οποίο φιλοξενεί ψάρια, θαλασσινά και αστερακοειδή από τον κόλπο της Ιερισσού, ενώ ιδιαίτερα αξιόλογο είναι το Κέντρο Πολιτισμού, στο οποίο, μεταξύ άλλων, προβάλλονται τριδιάστατες στερεοσκοπικές προβολές βίντεο σε κοίλη οθόνη με ένα ηχοσύστημα που περιλαμβάνει 11 ηχεία.

Το «Μαύρο Αλώνι»

Πρόκειται για τοποθεσία στην Ιερισσό όπου το 1821 κατά την επανάσταση, στη Χαλκιδική οι Τούρκοι κατά διαταγή του Σηνιέ Γκουσσούφ Μπέη έσφαξαν 400 Ιερισσιώ-

τες. Με ύπουλο τρόπο υποσχέθηκε γενική αμνηστία σ' όλους όσους θα παραδίνονταν. Αφού παραδόθηκαν 400 που πίστεψαν στα λόγια του Μπέη, τους ανάγκασε με την σπουδή των όπλων να χορεύουν. Σε κάθε στροφή του χορού τα σπαθιά των Τούρκων έσοφζαν και από έναν χορευτή.

Εκταίε, για να τιμηθεί η θυσία, κάθε χρόνο την **τρίτη μέρα του Πάσχα**, στο χώρο αυτό τελείται τρισάγιο. Η λιτανεία ξεκινάει από την κεντρική εκκλησία της Ιερισσού με την εικόνα της Αναστάσιως, το λάβαρο, τους ιερείς και την εθνική μας σημαία, πορεύεται με ψαλμωδίες και τον ήχο του Εύλινου σπρήντρου και κατευθύνεται στη θέση «Αλώνι».

Μετά το τρισάγιο στήνεται χορός όπου συμμετέχει πλήθος κόσμου. Ο **χορός λέγεται «Καγκελευτός»** και αναπαριστά τη σφαγή. Είναι αργόσυρτος, πάνω στο σφυριά και διαστακτικά βήματα των καταδικασμένων σε θάνατο. Το τραγούδι είναι γεμάτο υπονοούμενα για την πολυπόθητη λευτεριά, καθώς για πολλά χρόνια μετά, το έθιμο γινόταν με την παρουσία των Τούρκων και τα πράγματα δεν μπορούσαν να κυνηθούν ανοικτά. Στο τελευταίο κομμάτι του τραγουδιού οι δυο πρώτοι ενώνουν τα χέρια τους δημιουργώντας μια αψίδα αναπαριστώντας τα τετυπωμένα σπαθιά των Τούρκων. Απ' αυτήν την υποτυπώδη αψίδα περνούν όλοι οι χορευτές δυο φορές, ενώ τα βήματα του χορού συνεχίζονται καθώς και το τραγούδι, που κάθε στροφή του τραγουδιού εναλλάξ μια από τους άντρες και μια από τις γυναίκες.

Ο «Καγκελευτός» χορός

- Η Ιερισσός απέχει 112 κλμ. από τη Θεσσαλονίκη, ακολουθώντας τη διαδρομή για Πολύγυρο, Ουρανούπολη, Άγιον Όρος. Στο ύψος του Αγίου Προδρόμου υπάρχουν σχετικές πινακίδες.
- Υπάρχει αξιόλογη τουριστική υποδομή με ξενοδοχεία, ενοικιαζόμενα, κάμπινγκ, καφέ-τέριες, beach bars, ταβερνούλες. Όσον αφορά τις παραλίες της θα κολυμπήσετε στην παραλία της Ιερισσού αλλά και στα Κακούδια, όμορφη τοποθεσία με βράκια.

Την τρίτη ημέρα του Πάσχα αναβιώνει το έθιμο «Μαύρο Αλώνι»

Στα παλιά δημοτικό σχολεία στεγάζονται το δημαρχείο. Δίπλα το επιβλητικό καμπαναριό του Αγίου Στεφάνου

Η Αρναία και τα πασχαλινά της έθιμα

Το «Πασχαλιάτικο κιάσκι», ο «Κούτσμανους» και η «Σουσαρίτσα» είναι πασχαλινά έθιμα που αναβιώνουν κάθε χρόνο στην παραδοσιακή και γραφική Αρναία.

Κείμενο - φωτογραφίες: Ντίετυ Χιωτοπούλου

Παραδοσιακός οικισμός στη Βόρεια Χαλκιδική με καλύτερη και πετρόκτιστα διατηρητέα κτίρια σημαντικής αρχιτεκτονικής αξίας, από τα οποία μάλιστα όλο και περισσότερα αναστηλώνονται την τελευταία εξεστία, λαογραφικό - ιστορικό μουσείο και μουσείο υφαντικής, παλιές εκκλησιές και μοναστήρια, παραδοσιακά τοπικά προϊόντα και Βεβόιως καταλύματα και χώρους εστίασης, Καλωσορίσατε στην όμορφη Αρναία, έδρα του δήμου Αριστοτέλη, ο οποίος με το νέο καλλικράτειο δήμο αποτελείται από 16 χωριά. Χραμένη στο τέλος του 15ου αιώνα από εργάτες μοναχούς του μεταχίου της αγιορείτικης μονής Καστομονίου, η Αρναία ή Λιαρικόθη, όπως λεγόταν παλιά, υπήρξε πρωτεύουσα των Μαντεμοκιοριών, οι κάτοικοι των οποίων εργάζονταν στα μεταλλεία της περιοχής υπό αντίξοες συνθήκες. Το 1821, όταν ξέσπασε η επανάσταση στη Χαλκιδική, υπήρξε ένα από τα 42 χωριά που κήκκαν από τον Μπαιράμ πασά. Απελευθερώθηκε στις 2 Νοεμβρίου 1912. Σήμερα στην Αρναία ζουν 2.500 άνθρωποι, οι οποίοι ασχολούνται κυρίως με την υφαντική, την κτηνοτροφία, τη μελισσοκομία. Στην περιοχή του δήμου Αριστοτέλη, σύμφωνα με το δημαρχο, Χρήστο Πάτσα, υπάρχουν μεταξύ άλλων τέσσερις παγκόσμιες μοναδικότητες. Πρώτη μοναδικότητα το Άγιον Όρος και άμεση προτεραιότητα του δήμου είναι η απεικόνιση της καθημερινής ζωής του Αγίου Όρους με τρισδιάστα-

Στον παραδοσιακό ιστό της Αρτας με τα σπινθηροβόλα αρχιτεκτονικής.

τη εικόνα που μπορεί να προβάλλεται στο Κέντρο Ανάπτυξης Πολιτισμού στην Ιερισά. «Ελπίζουμε ότι μέσα στο 2011 θα υλοποιήσουμε το όραμά μας», επισημαίνει ο δήμαρχος. Δεύτερη μοναδικότητα για την περιοχή η Διώριμα του Σέρρη στα Νέα Ρόδα, όπου μπορεί να υπάρξει εικονική αναπαράσταση της εκστρατείας των Περσών. Επίσης, ο αριστοτελικός χώρος με το μεγάλο φιλόσοφο Αριστοτέλη, αλλά και το μεταλλευκό πάρκο που συγκεντρώνει μια γκάμα μετάλλων.

Στο **παλιό δημοτικό σχολείο** του χωριού στεγάζεται το δημαρχείο, ενώ ακριβώς δίπλα είναι το επιβλητικό καμπαναριό με το ρολόι της εκκλησίας του Αγίου Στεφάνου και στο προσάλλιο βρίσκεται ο μητροπολιτικός ναός. Το βράδυ του Μεγάλου Σαββάτου οι πιστοί των δύο ενοριών της Αρτας, του Αγίου Στεφάνου και των Αγίων Αναργύρων, συναντιούνται έξω από το δημαρχείο κι εκεί πραγματοποιείται η Ανάσταση.

Όσον αφορά το **ναό του Αγίου Στεφάνου** (1812), το βράδυ της 5ης Σεπτεμβρίου 2005 κήκε σχεδόν ελοσπερώς από μεγάλη πυρκαγιά που ξέσπασε στο εσωτερικό του και επεκτάθηκε γρήγορα. Από τη φωτιά διασώθηκε μόνον η πέτρινη τοιχοποιία, η στέγη κατέρρευσε, ενώ τα βιβλία, τα εκκλησιαστικά κειμήλια, το επικρυσωμένο εμβλόλιπτο τέμπλο και ο θεολογικός θρόνος κόπλαν κι αυτά σε ελάχιστο χρόνο. Ο ναός, με τη στήριξη τόσο του υπουργείου Πολιτισμού και Τουρισμού όσο και με τη συνεργασία τοπικών φορέων και των κατοίκων της Αρ-

Ο μητροπολιτικός ναός του Αγίου Στεφάνου

τας, επαναλειτούργησε στις 24 Δεκεμβρίου του 2006. Ενδιαφέρον παρουσιάζει το γεγονός ότι στο εσωτερικό του ναού, χάρι στις συστηματικές ανασκαφικές έρε-

νες της 10ης Εφορείας Βυζαντινών Αρχαιοτήτων, διαπιστώθηκε η ύπαρξη παλαιοχριστιανικής βασιλικής, βυζαντινού ναού, μεταβυζαντινού οικοδομήματος, μεγάλα

Το αρχοντικό Γιατρόδικου στεγάζει το λαογραφικό μουσείο

μέρος των οποίων είναι ορατό μέσα από τους επιδαπέδιους υαλοπίνακες.

Το πασχαλινό έθιμο

Την Κυριακή του Πάσχα, στην κεντρική πλατεία της Αρναίας αναβιώνει το έθιμο «Πασκαλιάτικο κιάοκι», κατά το οποίο κάτοικοι του χωριού προσφέρουν στους διαρκόμενους κόκκινα αβγά, τσουρέκια και πίτες και τους εύχονται «Χριστός Ανέστη» και «Χρόνια Πολλά».

Τη **δεύτερη ημέρα του Πάσχα** αναβιώνει το έθιμο «Καντόρι», όπου στον πλάτανο της πλατείας κρεμούν ένα καντάρι και ευρίζονται αυτοί που έχουν πολλά κιά. Με το συγκεκριμένο έθιμο τα παλιά χρόνια μπορούσαν να καταλάβουν ποιοί έκαναν πραγματικά νηστικά τη Σαρακοστή και ποιοί όχι.

Την **τρίτη ημέρα του Πάσχα** αναβιώνει στο Εμικλίο του Προφήτη Ηλία ο «Κούτσαμους». Από την πλατεία της Αρναίας, οι συμμετέχοντες στο έθιμο, ντυμένοι με παραδοσιακές στολές και ως καθολάρηδες που φέρουν απλιμά, κατευθύνονται προς τον Προφήτη Ηλία. Γίνεται περιφορά των εικόνων και ξεκινάει ο χορός «Κούτσαμους». Ακολουθεί σκοπιάβολή με στάκο το κόκκινο αβγό, το οποίο παλιά κρεμούσαν στα δέντρα. Αφού ολοκληρωθεί η διαδικασία, καθυπορίζουν στο Εμικλίο της Αγίας Παρασκευής.

Άλλο ένα έθιμο που αναβιώνει την ίδια μέρα είναι η «Σουσαρίτσα», όπου οι συμμετέχοντες κρατούν από ένα κόκκινο αβγό και διαγωνίζονται στο πιος θα κυλήσει το αβγό πάνω στο γρασίδι χωρίς να το σπάσει. Νικητής είναι αυτός που θα πάει το αβγό πιο μακριά.

Καθολάρηδες ανηφορίζουν στον Προφήτη Ηλία για το έθιμο «Κούτσαμους»

■ Η Αρναία απέχει 72 χλμ. από τη Θεσσαλονίκη, ακολουθώντας τη διαδρομή για Πολύγρο και στο ύψος του Αγίου Προδρόμου υπάρχουν σκεπτικές πινακίδες.

■ Στην Αρναία λειτουργεί το Ιστορικό και Λαογραφικό Μουσείο, το οποίο στεγάζεται στο αρχοντικό Γιατρόδικα, καθώς και το μουσείο υφαντικής με υφαντά καλά και κίλημα για τα οποία φημίζεται η Αρναία (σ.σ.: περισσότερα για το μουσείο σε επόμενο «Ταξίδιο» του «ΑΤΚ»).

■ Το μοναστήρι του Αγίου Κοσμά λειτουργεί εδώ και 10 χρόνια, ζουν δυο μοναχές και το παρεκκλήσι του είναι σφραγισμένο μόνο με αγίτες. Οι μοναχές παρασκευάζουν γλυκά του κουταλιού, ενώ ασχολούνται και με τις εκδόσεις. Ο Άγιος Κοσμάς ο Αιτωλός λειτουργεί και ημάτι στην Αρναία για το λόγο ότι πέρασε από κει εκκόμενος από το Άγιον Όρος.

■ Αξίζει ένα πέραςμα στο δασύλλιο της Αγίας Παρασκευής με το ομώνυμο Εμικλίο (σ.σ.: γίνεται τρανό πανηγύρι στις 26 Ιουλίου), όπου μεταξύ άλλων λειτουργεί η παραδοσιακή ταβέρνα «Μήκαταϊάνος» του μοναδικού Δημήτρη, ο οποίος επιμελείται την κουζίνα και μεταξύ άλλων σερβίρει εθαιρετικό αγριαγούρινο κλειθέρια, κέτσι, νάπιο λουκάνικο, αρνάκι με πατάτες και δεγερλόβανο, δροσερές σαλάτες, κολοκοκεφτέδες κ.ά. (τηλ. 23720/22.750).

Ο μοναδικός Δημήτρης «Μήκαταϊάνος»